

КНЯЗЕВИЧ

Анна Олександрівна
kniazevich@mail.ru

к.е.н., доцент, професор
кафедри менеджменту,
керівник Консалтингового
центру факультету
документальних комунікацій
та менеджменту
Рівненського державного
гуманітарного університету

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

THE MECHANISM OF FUNCTIONING OF THE CONSTITUENT ELEMENTS OF INNOVATION INFRASTRUCTURE

У статті обґрунтовано доцільність розгляду економічної категорії "інноваційна інфраструктура" як динамічної саморегулюючої системи ринків та суб'єктів, що вступають на цих ринках у певні економічні відносини, а також забезпечують створення необхідних умов для реалізації інноваційних процесів. Запропоновано механізм функціонування складових елементів інноваційної інфраструктури в ринковій економіці, визначені взаємозв'язки між ними.

В статті обґрунтовано целесообразность рассмотрения экономической категории "инновационная инфраструктура" как динамической саморегулирующей системы рынков и субъектов, которые вступают на этих рынках в некие экономические отношения, а также обеспечивают создание необходимых условий для реализации инновационных процессов. Предложено механизм функционирования составляющих элементов инновационной инфраструктуры в рыночной экономике, определены взаимосвязи между ними.

The article substantiates expediency of review of economic categories "innovation infrastructure" as a dynamic self-regulating system of markets and subjects, that entering in these markets in certain economic relations and provide creating necessary conditions for the implementation of innovative processes. Mechanism of functioning of the constituent elements of innovation infrastructure in market economy is proposed, relationships between them are defined.

Ключові слова: інноваційна інфраструктура, інноваційний розвиток, національна інноваційна система, механізми управління інноваційним розвитком

Ключевые слова: инновационная инфраструктура, инновационное развитие, национальная инновационная система, механизмы управления инновационным развитием

Keywords: innovation infrastructure, national innovation system, innovative development, mechanisms of management of innovative development

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економіки інновації є вирішальним фактором зростання добробуту населення, підвищення конкурентоспроможності країн на світовому ринку та інструментом реалізації концепції "сталого розвитку" національної економіки. Складність інноваційних процесів викликає необхідність формування мережі спеціалізованих установ, організацій підтримки інноваційної діяльності, які створюють для підприємств-інноваторів більш сприятливе навколишнє середовище, зовнішню інфраструктуру. Відсутність ефективно діючої інфраструктури в інноваційній сфері суттєво ускладнює розвиток підприємництва, і особливо такі деструктивні процеси позначаються на діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. Рівень розвитку та ефективність дії інноваційної інфраструктури країни впливає на динаміку темпів

економічного зміцнення як найбільш інноваційно-активних суб'єктів господарювання, так і всієї національної інноваційної системи.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Динамічний розвиток інноваційних процесів в умовах глобалізації світової економіки зумовлює розробку різноманітних підходів до проблем формування та управління інноваційною інфраструктурою країни. Дослідженню проблем розвитку інноваційної інфраструктури країн присвячена велика кількість наукових праць вітчизняних і закордонних вчених, зокрема Т. Гринько, Т. Задихайло, Н. Іванової, Н. Каленської, А. Косенко, О. Кузьміна, О. Маслака, М. Ткачова, В. Трибушної, Л. Федулової, Т. Шотіка, Л. Яремко та інших. Основна увага в цих роботах приділяється вдосконаленню методів формування та управління інноваційною інфраструктурою, як одного з

провідних механізмів забезпечення високих темпів інноваційного розвитку країни, зміцнення її національної інноваційної системи. Недостатньо дослідженими залишаються питання вибору інструментів і механізмів формування інноваційної інфраструктури країни та їх практичної реалізації.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні механізму функціонування складових елементів інноваційної інфраструктури і становлення послідовності їх використання підприємствами в процесі реалізації інноваційних проектів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Головним діючим суб'єктом інноваційного процесу є підприємство – виробник інноваційної продукції, товарів, послуг. "В економічній категорії "інновація" закладений зміст ринкового освоєння наукових досягнень, центральною фігурою якого є підприємець" [3; 8]. Діяльність підприємства планується в залежності від попиту на його продукцію, який визнається шляхом аналізу ринків збуту. Відповідно, інноваційний характер економіки формує два основних елементи дії ринкового середовища: ринок збуту інноваційної продукції (аналіз якого дозволяє визначити потреби споживачів продукції та тенденції розвитку попиту на нововведення) і ринок науково-технічних пропозицій (де розробляються новації, що націлені на краще задоволення потреб споживачів, надання конкурентних переваг та підвищення фінансового стану підприємств).

Випуск інноваційної продукції завжди пов'язаний з додатковим фінансуванням, підвищеним підприємницьким ризиком. Значний вплив на успішність реалізації інноваційного проекту спричиняє зовнішнє середовище підприємства, більша частина якого визначається ефективністю дій існуючої в даному регіоні інноваційної інфраструктури. Згідно закону України "Про інноваційну діяльність" інноваційна інфраструктура країни являє собою сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності [9]. Стан національної інноваційної системи визначається ступенем розвитку її інноваційної інфраструктури.

Саме розвинена інноваційна інфраструктура є тим середовищем, яке дає змогу підприємству у максимальній стислі терміни здійснювати системний пошук та розроблення інноваційних технологій [6, с. 181]. Вона є також основним інструментом і механізмом інноваційної економіки, що здатна піднести економіку країни на високий рівень розвитку [14, с. 124].

Інфраструктура розглядається як допоміжна система, що діє у безпосередньому оточенні підприємства. Згідно з теорією систем, зовнішнє середовище – це сукупність взаємопов'язаних елементів, які, постійно взаємодіючи, визначають її характер. Якщо зовнішнє середовище містить у собі елементи, що сприяють впровадженню інновацій, діють механізми їх стимулювання – система приймає

інноваційний характер, а інноваційна інфраструктура стає визначальним, стимулюючим фактором для подальшого розвитку підприємств.

При цьому виникає необхідність урахування можливостей як внутрішньої (мікросередовище, що склалося у ході попередньої діяльності підприємства), так і зовнішньої (макросередовище) інфраструктури. Інноваційне мікросередовище визначається інноваційною культурою підприємства, наявністю достатньо сильного інноваційного потенціалу, схильністю та здатністю керівництва до впровадження інновацій, що надають конкурентні переваги. Інноваційне макросередовище виявляється у формуванні та безпосередньому функціонуванні інноваційної інфраструктури країни, галузі економіки, регіону розташування підприємства (рис. 1).

Загальна інноваційна інфраструктура може бути визначена для підприємства як фактор зовнішнього середовища непрямої дії, що сприяє впровадженню інноваційних змін в управлінні, вдосконаленню або модифікації продукції, технології, послуг для кращого задоволення попиту певного сегменту ринку. При стратегічному плануванні інноваційної діяльності необхідним є врахування ступеня впливу і сприяння зовнішнього середовища (на макро- і мікрорівнях) на процеси впровадження інновацій.

Призначення інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності виявляється у формуванні механізму взаємодії і встановлення взаємозв'язків суб'єктів інноваційної сфери з метою отримання економічного ефекту, прискорення реалізації інноваційного проекту, зменшення тривалості інноваційного лагу, витрат та ступеня ризику в процесі інноваційної діяльності. Інноваційна інфраструктура являє собою допоміжну ланку між підприємством, ринком збуту продукції та ринком пропозицій науково-технічних розробок. Вона включає у себе всю систему обслуговування і підтримки інноваційної діяльності. Модель взаємодії складових елементів механізму інноваційної інфраструктури поділяється на два напрями: науково-виробничу (від ринку інноваційних пропозицій до підприємства) і виробничо-ринкову (від підприємства до ринку збуту продукції) гілки (рис. 1).

Науково-виробнича гілка формується шляхом дії ринку науково-технічних пропозицій, інформація про які може надходити до підприємства через засоби інформаційно-технологічного комплексу. На цьому етапі, в процесі роботи суб'єктів інфраструктури з підготовки та перепідготовки кадрів, консалтингових агентств та шляхом дорадництва, підприємство може отримати інформацію про методи виготовлення інноваційної продукції, потрібну для цього технологію, устаткування, яке необхідне для впровадження науково-технічних пропозицій, а також можливості навчання фахівців-виконавців. Нові науково-технічні пропозиції зазвичай є об'єктами інтелектуальної власності і для їх використання необхідне оформлення та придбання відповідних ліцензій, патентів або дозволів.

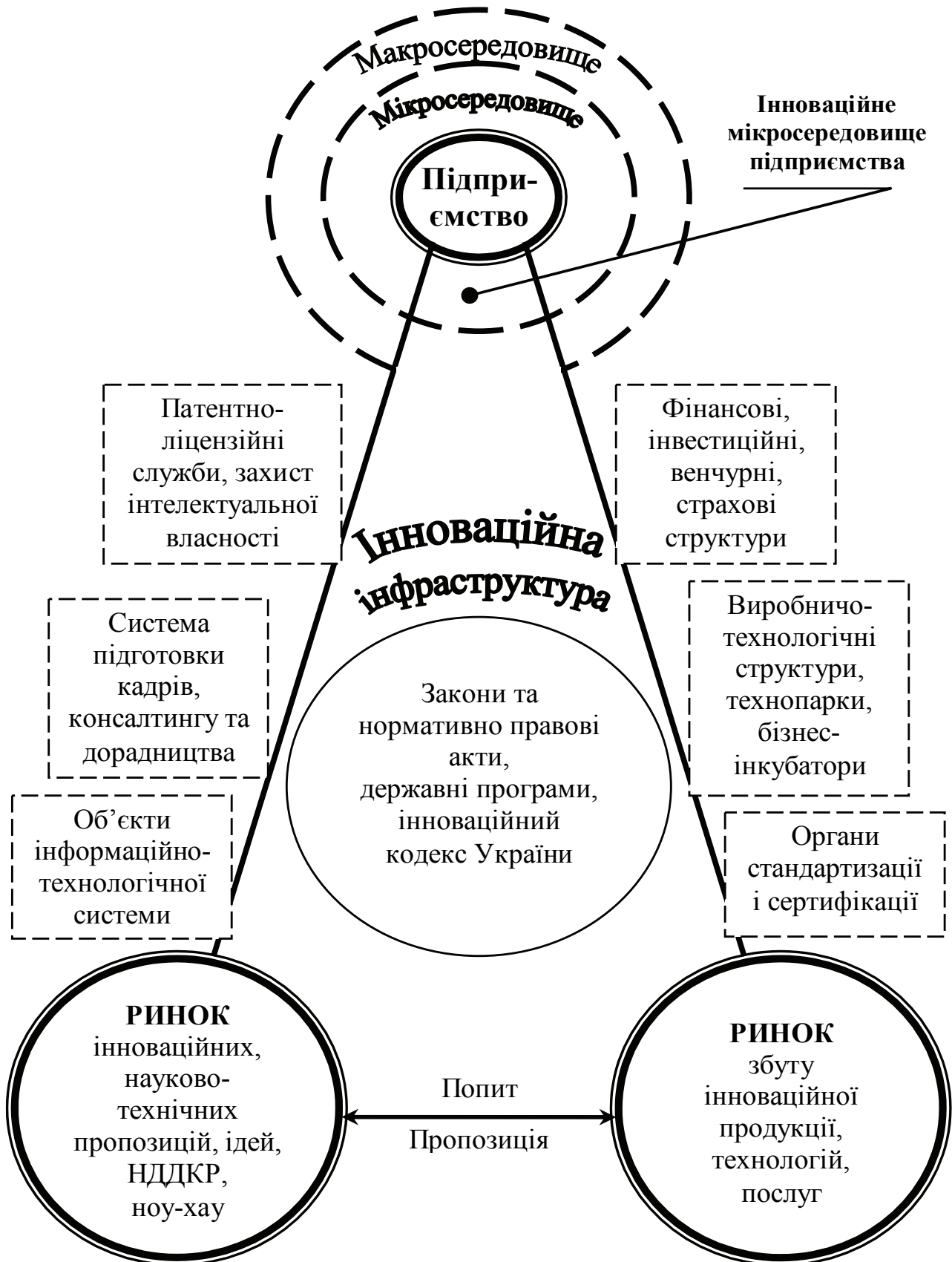

Рис. 1. Механізм функціонування складових елементів інноваційної інфраструктури в умовах ринку [джерело: власна розробка автора]

Виробничо-ринкова гілка інфраструктури призначена для полегшення процесів пошуку джерел фінансування інноваційних проектів, аналізу фінансових можливостей та інвестиційних пропозицій з боку фінансових установ регіону. Після вирішення проблем фінансування інноваційного проекту виникає можливість оплати та залучення послуг спеціалізованих виробничо-технологічних структур, технопарків, бізнес-інкубаторів тощо. У випадку успішного освоєння і виготовлення інноваційної продукції виникає необхідність її стандартизації та сертифікації. Тільки після цього інноваційна продукція спрямовується на ринок збуту.

Підприємство, як ключовий суб'єкт інноваційного процесу, проводить аналіз потреб ринку збуту з метою виявлення необхідності випуску інноваційної продукції, яка на даний період часу має підвищений попит. Далі розпочинається етап стратегічного планування та оцінки наявного інноваційного потенціалу підприємства, інноваційного мікро- та макросередовища. Одним з ключових факторів, який дозволяє підприємству розраховувати на отримання позитивного ефекту від інноваційної діяльності, є наявність і врахування можливостей, які надаються інноваційною інфраструктурою держави та конкретного регіону.

Взаємодія між всіма учасниками інноваційного процесу здійснюється відповідно до законів та нормативно-правових актів України. Шляхом їх зміни і коректування визначається вплив держави на формування і розвиток інноваційної інфраструктури. Ключову роль у процесі державного регулювання інноваційного підприємництва відіграє спрямування законотворчих органів на створення Інноваційного кодексу України. Саме від його прийняття у майбутньому залежатиме якість виконання інноваційною інфраструктурою важливих для активізації інноваційної діяльності функцій, що неможливе без детального визначення і закріплення змісту основних її понять, видів, складових, етапів формування, методів регулювання і стимулювання у відповідній нормативно-правовій базі.

ВИСНОВКИ

1. Інноваційна інфраструктура є динамічною саморегулюючою системою ринків та суб'єктів, що вступають на цих ринках у певні економічні відносини в межах обумовлених законами та нормативно-правовими актами України і забезпечують створення необхідних умов для розширеного виробництва інноваційної продукції, технологій, послуг тощо.

2. Головними діючими суб'єктами інноваційного процесу є, з одного боку, – підприємства-інноватори, а з іншого – ринок збуту інноваційної продукції і ринок науково-технічних пропозицій.

3. Підприємства-виробники нової продукції, використовуючи послуги ряду спеціалізованих допоміжних структур, з яких складається інноваційна інфраструктура, виступають спочатку покупцями на ринку науково-технічних пропозицій, а потім виробниками і постачальниками нових товарів на ринок збуту інноваційної продукції.

4. Ринок збуту інноваційної продукції і ринок науково-технічних пропозицій працюють у тісній взаємодії: попит на одному висуває пропозиції на іншому, і навпаки.

5. Допоміжні структури, з яких складається інноваційна інфраструктура, в свою чергу, створюють ринки спеціалізованих послуг. Кожний ринок виконує або допомагає підприємству виконувати певну функцію інноваційного процесу відповідно до законів та державних нормативно-правових актів. Інноваційна економіка передбачає збалансовану взаємодію цих ринків, постійне виникнення потреби та підвищеного попиту на інноваційну продукцію, нові технології її виготовлення, нові послуги.

6. Досягнення та вдосконалення оптимального співвідношення всіх діючих факторів зовнішнього середовища, в тому числі складових елементів інноваційної інфраструктури на макро- і мікрорівнях, дозволить сформувати спеціальні, більш сприятливі умови для створення та активізації інноваційного підприємництва, активного впровадження і реалізації інноваційних проектів, збільшення обсягів вітчизняного та іноземного інвестування. Розширюючи інноваційну інфраструктуру, удосконалюючи її, надаючи привілеї інноваторам, підприємствам малого бізнесу держава формує базу для подальшого соціально-економічного розвитку національної економіки.

Література

1. Гринько Т.В. Формування інноваційної інфраструктури України як основа активізації інноваційної діяльності підприємств / Т.В. Гринько // Вісник національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. – 2008. – № 628. – С. 438–442.

2. Задихайло Т.В. Система показників сталого економічного розвитку як правовий засіб екологізації та інноватизації / Т.В. Задихайло // Зб. матер. наук.-практ. конф. "Проект Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері", 14 червня 2011 р., м. Харків. – Х.: "ФІНН", 2011. – С. 131–135.

3. Иванова Н.И. Национальные инновационные системы : моногр. / Н.И. Иванова. – М.: Наука, 2002. – 244 с.

4. Каленская Н. В. Методология формирования инфраструктурного обеспечения инновационного развития промышленных предприятий: автореф. дис. ... докт. экон. наук: 08.00.05 – экономика и управление народным хозяйством (управление инновациями) / Н.В. Каленская. – Казань, 2010. – 40 с.

5. Князевич А.О. Інноваційна інфраструктура як елемент зовнішнього середовища підприємств / А.О. Князевич // Актуальні питання економічних наук : зб. матер. I Міжнарод. наук.-практ. конф., 28-29 червня 2013 р. / Східноукраїнський інститут економіки і управління. – Донецьк: ГО "СГЕУ", 2013. – С. 84–86.

6. Кузьмін О. Є. Сутність та види інноваційної інфраструктури / О. Є. Кузьмін, Т. М. Шотік // Вісник Національного університету "Львівська політехніка".

Проблеми економіки та управління. – № 628. – 2008. – С. 180–185.

7. Маслак О.І. Економічне оцінювання моніторингу інноваційної та інвестиційної інфраструктури / О.І. Маслак, А.В. Косенко, М.М. Ткачов // Сб. науч. тр. Вестник Национального технического университета "ХПИ". Тематический выпуск "Технический прогресс и эффективность производства". – № 58. – 2010. – С. 131–136.

8. Неумолимый рок инноваций: интервью с членом-корреспондентом РАН Н. Ивановой [Электронный ресурс] // "Эксперт". – № 28 (617). – 2008. – Режим доступа: http://expert.ru/expert/2008/28/neumolimuy_rok_innovaciy/

9. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 року № 10-IV (із зм. та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – ст. 266.

10. Про рекомендації парламентських слухань "Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації" від 27 червня 2007 року № 1244-V: Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – № 46. – ст. 525.

11. Про затвердження Державної цільової економічної програми "Створення в Україні

інноваційної інфраструктури" на 2009–2013 роки [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. – № 447. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-p>.

12. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 р. – № 680-р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-p>.

13. Трибушная В.Х. Инновационная инфраструктура как необходимость поддержки наукоёмкого предпринимательства : технопарки и стратегическое управление: моногр. / В. Х. Трибушная. – Ижевск: Ижевский государственный технический университет, 2011. – 240 с.

14. Федулова Л.І. Інноваційна економіка : підруч. / Л.І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.

15. Яремко Л. Національна інноваційна система та її формування в Україні / Л. Яремко // зб. наук. пр. "Формування ринкових відносин в Україні"; Мінекономіки України. – Вип. 1. – НДЕІ. – 2007. – С. 54–57.

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Які види витрат враховуються при оподаткуванні доходів адвокатів, які здійснюють незалежну професійну діяльність?

Роз'яснення надається відповідно до листа Державної податкової служби України від 03.04.2012 р. N 9779/7/17-1217.

Відповідно до ст. 178 Податкового кодексу оподатковуваним доходом адвоката вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного виду незалежної професійної діяльності.

У разі неотримання довідки про взяття на облік особою, яка провадить незалежну професійну діяльність, об'єктом оподаткування є доходи, отримані від такої діяльності без урахування витрат (п. 178.3 Податкового кодексу).

Організаційно-правові засади здійснення адвокатської діяльності регулюються Законом України від 19 грудня 1992 року N 2887-III "Про адвокатуру", із змінами та доповненнями, Правилами адвокатської етики, схваленими Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року протоколом 1 - 2 жовтня 1999 року N 6/VI (далі - Правила).

Відповідно до п. 34 Правил адвокатської етики, схваленими Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року протоколом 1 - 2 жовтня 1999 року N 6/VI, адвокат має право, окрім гонорару, стягувати з клієнта кошти, необхідні для покриття фактичних витрат, пов'язаних з виконанням доручення, якщо

обов'язок клієнта з погашення цих витрат визначено угодою.

В угоді про надання правової допомоги мають бути визначені види передбачуваних фактичних витрат, пов'язаних з виконанням доручення (оплата роботи фахівців, чії висновки запитуються адвокатом, транспортні витрати, оплата друкарських, копіювальних та інших технічних робіт, перекладу та нотаріального посвідчення документів, телефонних розмов, тощо): порядок їх погашення (авансування, оплата по факту в певний строк і т. ін.) та може бути визначений їх обсяг.

Якщо необхідність несення фактичних витрат певних додаткових видів або збільшення їх орієнтовного обсягу, визначеного раніше, з'ясувалася після укладення угоди, адвокат повинен негайно повідомити про це клієнта та отримати його згоду на погашення необумовлених раніше видатків.

Висновок. До складу витрат адвоката, що здійснює незалежну професійну діяльність, включаються лише документально підтверджені витрати, які безпосередньо пов'язані з провадженням професійної адвокатської діяльності та визначені угодою (оплата роботи фахівців, чії висновки запитуються адвокатом, транспортні витрати, оплата друкарських, копіювальних та інших технічних робіт, перекладу та нотаріального посвідчення документів, телефонних розмов тощо).